

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תרומה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב'

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לזכות

החתן התי' זאב והכלה מרת נחמה דינה שיחיו גרינבאום
לרגל נישואיהם בשעטומי"צ, ביום לי' שבט - אדר"ח אדר א',
ה'י' תהא שנת סגולות חירותנו

"ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות"

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יהודה וזוגתו מרת שרה שיחיו גרינבאום
הרה"ת ר' שלמה שמחה וזוגתו מרת עליזה חנה שיחיו מנקס

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו
שגלוב

*

לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח ר' זלמן לייב ב"ר יעקב יצחק ע"ה עסטולין
נפטר ביום ט"ו אדר - שושן פורים קטן ה'תשס"ה
וזוגתו מרת רייזיל בת ר' חיים בנימין הלוי ע"ה עסטולין
נפטרה ביום כ"ו שבט ה'תשנ"ו

ובנם הילד ישראל נח ב"ר זלמן לייב ע"ה עסטולין
נפטר ביום י"ד טבת ה'תש"י
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י יו"ח שיחיו

לשנת ברכה והצלחה בכל מכל כל
והעיקר התגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח ממ"ש נאו!

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. והכל משוקדים

על צורת המנורה נאמר בפרשתנו: „שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח... כן לששת הקנים... ובמנורה „גופה של מנורה“² – הקנה האמצעי) ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה“.

בהלכות בית הבחירה³, לאחר שמפרט הרמב"ם את מספר הגביעים, הכפתורים והפרחים, הן של „קנה המנורה“ והן של „ששת הקנים“, הוא מסכם: „והכל משוקדים כמו שקדים בעשייתן“.

על דברי הרמב"ם „והכל משוקדים“, שכל הגביעים, הכפתורים והפרחים במנורה היו „משוקדים“, מביא בעל „כסף משנה“ מדברי הר"י קורקוס, ואומר: „כתב כן רבינו מדאמרין בפרק הוציאו לו⁴ ה' מקראות אין להם הכרע, ואחד מהם משוקדים (ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה)⁵ דמספקא לן אי קאי אגביעים או אכפתוריה ופרחיה (=שיש לנו ספק אם המלה „משוקדים“ מתייחסת ל„גביעים“, או ל„כפתוריה ופרחיה“), ולכך מפרש אתרוייהו (=לפי שתי האפשרויות גם יחד), דמספיקא עבדינן כוליהו משוקדים, שאף אם יעשו משוקדים ואין צריך להיות משוקדים אין בכך הפסד, אבל אם יניח מלעשות משוקדים אם צריך משוקדים, איכא קפידיא“.

ושואל בעל „משנה למלך“: הרי הספק המובא בברייתא הוא רק „בקרא (=על הפסוק) דובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה, דמיירי (=העוסק) בגופה של מנורה“, אבל לגבי „כפתורים ופרחים בששת הקנים (=שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח)“ לא מספקא ליה אי בעינן (=לגביהם אין

ספק אם צריכים להיות) משוקדים, כיון דהפסיק (באמצעות המילים) בקנה האחד בין משוקדים לכפתור ופרח, דאי לא תימא הכי, הוי ליה למימר (=שהרי אם לא כך הוא, היה צריך להיכתב בפסוק) שלשה גביעים בקנה האחד משוקדים כפתור ופרח“. ואם כך, מדוע אומר הרמב"ם „הכל משוקדים“? ומפרש זה מסיים את שאלתו ב„צריך עיון“.

ב. איזה משני הפסוקים אינו מובן?

המבי"ט⁶ מציג שאלה זו ומשיב לפי פירוש בעלי התוספות⁷, על הטעם לכך ש„משוקדים – אין לו הכרע“, שהספק הוא „משום דאיכא אתנחתא בגביעים (=יש טעם מטעמי המקרא המכונה „אתנחתא“ במלה „גביעים“ אשר בפסוק) ובמנורה ארבעה גביעים, ומשמעו משוקדים כפתוריה ופרחיה, וקרא אחרינא מוכחא (=ואילו מפסוק אחר מובן) דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים (=שהמלה משוקדים אמורה רק לגבי הגביעים) דכתיב שלשה גביעים משוקדים, ולהכי (=ולכן) אין לו הכרע“. כלומר, הענין ש„אין לו הכרע“ נובע מן הסתירה בין שני הפסוקים – מן הפסוק על ששת הקנים מוכח ש„משוקדים לא קאי אלא אגביעים“, ואילו הפסוק „ובמנורה ארבעה גביעים“, אשר „איכא אתנחתא בגביעים“, הרי „משמעו משוקדים כפתוריה ופרחיה“.

וכיון שכך – „עבדינן לכולהו (=עושים את כל) דקני המנורה נמי משוקדים .. דמאי שנא (=כי במה שונה) מנורה גופא מקני מנורה .. אי כולהו גביעים כפתורים ופרחים דמנורה בעו (=צריכים להיות) משוקדים, משום דאין הכרע ההיא קאי, הכי נמי (=כך גם) כולהו דקנים בעו משוקדים“.

אך פירוש זה אינו מובן, לכאורה:

(1) בה, לגילד.

(2) ל' רש"י עה"פ. ועוד.

(3) פיג ה"ב.

(4) יומא נב, סע"א ואילך (הובא בפרש"י פרשתנו עה"פ).

(5) פרש"י פרשתנו שם ויומא שם, ב. וראה לקמן בפנים

(6) קרית ספר על הרמב"ם כאן, וראה ערוך בהר המור' על הרמב"ם. הוון עובד' (ליוורנו, תקמ"ז) עה"ת פרשתנו (עח, ד ואילך). ועוד.

(7) יומא שם ד"ה שאת.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא הניקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח). שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעין חי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש

לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צ"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ארבעה גביעים משוקדים...¹⁵.

ולכאורה יש להסביר, שבפסוק הראשון „שלשה גביעים משוקדים...“ אין כלל ספק שהמלה „משוקדים“ אמורה רק לגבי הגביעים, כי המילים „בקנה האחד“ מהוות הפסקה לפני המילים „כפתור ופרח“, וכפי שמדייקים בעלי התוספות בלשונם¹⁶: וקרא אחרינא מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים, ואינם מתבטאים, כלשונם לפני כן, במלה „משמעו“.

הספק, גם לפי ה„תוספות“¹⁶ הוא רק בפסוק השני: האם המלה „משוקדים“ אמורה לגבי „כפתור...“, כפי שמובן מכך ש„איכא אתנחתא בגביעים“, שלא כששת הקנים, שבהם היו הגביעים משוקדים, או שהמלה „משוקדים“ קשורה למלה „גביעים“¹⁷, כי כך נלמד בפסוק הקודם, אשר „מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים“¹⁸.

ואם כך, שבה הקושיה למקומה: מדוע צריכים הכפתורים והפרחים של ששת הקנים להיות משוקדים?

ג. „כדי להשוותו“

יש המפרשים¹⁹, שאמנם ישנו ספק רק לגבי הפסוק השני, כדלעיל, אך כיון שקיימת סברה

גם אלמטה וגם הכפתורים ופרחים היו משוקדים ומועלה יתירה ה' לקנה האמצעי". וראה גם נור הקודש (השלם) לביד פ"פ, ה. מלבי"ם פרשתנו כאן.

(15) ודוחק לומר שהביאו הפסוק השני רק משום שהספק נולד ע"י פסוק השני (הסותר הפסוק שלפניו) – ולהעיר שוויה נפקימ להלכה (ראה ברייתא דמלאכת המשכן) באיזה חלק מהמנורה חל הספק.

(16) והרי המלי"ם מביא רא"י (דבפסוק הראשון אין ספק מדברי התוס'. וכן משמע (שמפרש כן בתוס') בנחלת יעקב וחת"ם עה"ת פרשתנו כאן. וראה גם משכיל לדוד כאן. ועוד.

(17) ראה הערה 10.

(18) ולכן אי"פ לדרוש אלפניו ולאחריו (ראה הערה 9) – כי לפי הסברה שנגלד מפסוק שלפני זה (מפני שגוף המנורה ציל שווה לקנים) – יש לעשות רק הגביעים משוקדים (כמו ששת הקנים ש, מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים). וראה לעיל הערה 14.

(19) מעשה רקח על הרמב"ם. ות"י עדי"ו הובא בתוהן עובדי' שם (הקנה עליו). וראה גם מלבי"ם כאן (ומביא מבריייתא דמלאכת המשכן ספ"י, ונרותיהן שוות והן דומות זו לזו).

ומ"ש במעשה רקח שם עוד ת' – „משום דתחילת דין זה (ברמב"ם) אגופה של מנורה קאי... וס"ים (ברמב"ם) והכל משוקדים דקאי לגופה של מנורה שהתחילי" – לכאורה דוחק גדול ביותר.

לפי דברי המבי"ט יוצא, שמפני הסברה „מאי שנא מנורה גופא מקני מנורה“ יש ספק („אין לו הכרע“) לגבי שני הפסוקים⁸,

כדבריו, שאם נאמר ש„משוקדים דמנורה לא קאי אלא אכפתוריה ופרחיה“ צריך היה לומר שגם בפסוק „שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח“ יש לדחוק ולהסביר ש„קאי משוקדים אסיפ' דקרא דכפתור ופרח“,

ולפיכך, לפי הביאור שמביא בעל „כסף משנה“ (מדברי המהר"ק) „מספיקא עבדינן כולהו משוקדים“ – יש לעשות את „הכל משוקדים“, הן את המנורה עצמה והן את ששת הקנים, כי הספק הוא בשני הפסוקים, כדלעיל.

אך דחוק ביותר לפרש כך, כי⁹: א) כיצד ייתכן לומר, שמשום המחשבה „מאי שנא...“ יפקיעו את המשמעות הפשוטה של הפסוק „שלשה גביעים...“¹⁰? ב) במספר מקומות – בתלמוד הירושלמי¹¹! בברייתא דמלאכת המשכן¹², במכילתא¹³ ועוד – נאמר במפורש¹⁴ שהספק הוא בפסוק השני „ובמנורה

(8) וכן משמע בשיח יצחק ליומא שם.

(9) ונוסף לזה: לפי פירושו שאפשר לפרש (בדוחק עכ"פ) ד„משוקדים“ (שבשני הפסוקים) קאי או אלפניו או אלאחריו – לכאורה, הדרא קשיית התוס' למקומה, אמאי לא דרשיננה ליה לפנייהם ולאחריהם כמו בנשך ובמרבית (ועוד)? וראה לקמן הערה 18.

(10) משא"כ בפסוק השני, אף ד„איכא אתנחתא בגביעים“ – אא"פ ללמוד ולהכריע (לדעת התוס') מפסוק הטעמים, דא"כ אפשר לפשוט הספק בשאר ד' המקראות (ראה שיח יצחק ליומא שם ולחגיגה 1, ב (וש"ג). ועוד).

(11) ע"ז פ"ב ה"ז.

(12) פ"י.

(13) בשלח י"ט. ט. וכן בתנחומא שם.

(14) וכדובא בהר המור' שם (ונפרך ת' התו"ת פרשתנו כאן).

ומה שמתרץ ד„אולי ס"ל לרבינו דבקנים ליכא לאסתפוקי כלל וקאי ודאי אגביעים ואכפתור .. וכמו שהקשו התוס' ביומא שם [ראה לעיל הערה 9] .. אבל כאן דאיכא אתנחתא ספוקי מספיקא להו" – צ"ע, שהרי גבי קנים הפסוק הכתוב ע"י התיבות „בקנה האחד“, ומדוע נאמר דנדרש גם אלאחריו (וקשיית התוס' היא רק בהפסוק דגופה של מנורה)?

ולהעיר מפ' הנחלת יעקב (על פרש"י פרשתנו כאן) ב„אין לו הכרע“ – „אם הגביעים בלבד היו משוקדים כמו שאר קנים ולא הכפתורים ופרחים וקאי משוקדים אלמעלה בלבד או דקאי

(* מטא"כ לדעת הריטב"א יומא שם „דאלו השתא דאיכא פסוקא דקראי והפסק טעמייהו נתרבר ספיקו“. וראה יד מלאכי כלל רנח. וכבר שק"ט בזה – ראה שדי חמד כללים מע' ח"י"ת כלל צ"ח (וש"ג). ועוד. ואכ"מ.

לעילוי נשמת

אשה חשובה צנועה ויראת ה' בעלת מסירת נפש

מרת מאריי אשא ז"ל

בת הרה"ח ר' בן ציון ומרת מינא עטא אסתר הי"ד ע"ה

שגלוב - גארעליק

פעלה במסירות נפלאה בימי הזעם הנידודים והרעב לחנך ילדי' בדרכי החסידות בלי פשרות אספה צדקה בעד החוקת התורה ועשיית חסד ובמיחוד עבור המוסד אהלי תורה עמדה בהושע"ר עם הדי מינים של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לזכות נשי ובנות ישראל אשת

הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן [הלו] הי"ד

למד בישיבת תו"ת ליובאוויטש שבליובאוויטש מחסידי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

וכ"ק אדמו"ר מהורש"ב זצוקללה"ה וממייסדי ישיבת תו"ת בעיר גאמעל

נרצח עקד"ה בדמי ימיו כ"ה טבת תרצ"ח ע"י הסובטאים הארורים ימיש

בעד עבודתו בחיזוק התורה והיהדות וביחוד בהכניסו את ילדי ישראל בבריתו של אי"א ע"ה

ומאז נשארה אלמנה כל ימי חייו

זכתה לראות דורי דורות צאצאים הולכים בדרכי התורה והחסידות

וביניהם שלוחי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בכל קצוי תבל

האריכה ימים ונפטרה בשיבה מופלגה

ביום כ' טבת ה'תשס"ז

ת' נ' צ' ב' ה'

(נוסח המצבה)

שהספק – „אין לו הכרע“ – נוצר רק מאוחר יותר.

ומתעוררת השאלה: הרי תמיד היתה מנורה במשכן ובמקדש, ואם כך, מתי וכיצד נוצר הספק?

לכאורה ניתן היה לומר, שהספק נוצר בתקופת גלות בבל, כפי שהגמרא אומרת שם, לפני כן²⁴, לגבי „אמה טרקסין“, שרק „במקדש שני“ או „איסתפקא להו לרבנן בקדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ“, והספק נובע²⁵ מן השאלה כיצד לבאר את הפסוק²⁶ („ודביר...“) כמוסב לפניו או לאחריו²⁷.

אך בנוסף לקושי שבהסבר זה, משום שהרי בין העולים עם עזרא היו „ורבים מהכהנים... הזקנים אשר ראו את הבית הראשון“²⁸,

הרי עוד ועיקר: לא מצאנו בשום מקום, שהיה הבדל בצורת המנורה בין הבית הראשון לבית השני, שדוקא בבית השני תיעשה המנורה „הכל משוקדים“²⁹

כן אין לומר, שהספק התעורר רק אצל „איסי בן יהודה“ ובתקופתו, כי

בנוסף לכך שיש לחקור אם בתקופתו – בהיותו תנא³⁰ – כבר נשכחה צורת המנורה, ולא היתה אפשרות לבררה³¹, הרי עוד ועיקר,

לפי זה אין מקום להסביר את פסק הרמב"ם – „הכל משוקדים“ – לגבי מנורת בית המקדש, על יסוד המאמר „אין לו הכרע“ – ספק, שלפי האמור לעיל, נוצר רק לאחר החורבן³²!

24) יומא נא, ב ואילך. וראה הרמב"ם הל' ביהב"ח פ"ד ה"ב.
25) שם נב, סע"א – וע"ז הובאה הברייתא ד, חמשה מקראות כ"ו.

26) מ"א ו, יט.
27) וכן מצינו בעוד כמה ענינים ש,שכתום" מחמת גלות (ראה מגילה ג, א. ובכ"ז).

28) עזרא ג, יב. וראה מצ"ד שם.
29) ע"ד המובא ביומא שם ב,אמה טרקסין". וכן בעוד כמה ענינים (לדוגמא – מדות פ"ג מ"א. ועוד).
30) שהרי הובא בברייתא. וראה יפה עינים יומא שם. סדר הדורות ע' איסי בן עקיבא.

31) להעיר מאדרי"ע (פמ"א, יב): ומנורה .. עדיין מונחין ברומי. ובשבת (סג, ב. ושי"ג), „אני ראיתיו (הציץ) בעיר רומי וכתוב כו" (וראה לקו"ש תכ"ז ע' 200 ואילך).

32) ולכאורה דוחק גדול לומר שסתימת ל' הרמב"ם, „הכל משוקדים“ הוא פסק רק היאך לעשות המנורה לעת"ל בביהמ"ק השלישי (ועפמ"ש בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ שהתועלת

להשוות ולקשר, כהוכחה, בין שני הפסוקים, כי „מסתברא שיהיו שווין“, לכן סובר הרמב"ם, שכשם שב„גופה של מנורה“ עושים את „הכל משוקדים“, כי „אין לו הכרע“, כך גם לגבי ששת הקנים, שגם אתם עושים „הכל משוקדים“, „אף דהפסוק לא חייב כך“ – „כדי להשוותו“, כיון ש„אין קפידיא בהוספה“.

אך גם הסבר זה דורש עיון וביאור: האם די בסברה „כדי להשוותו“ עד כדי חידוש הלכה ש„הכל משוקדים“, גם כאשר ה„פסוק לא חייב כך“²⁰, ובמיוחד כאשר הרמב"ם אינו מתבטא על כך במילים „וראה לי“ או בביטוי דומה. לכאורה, לשם חידוש זה בהלכה הכרחי מקור ברור²¹!

ד. „אין לו הכרע“ – כיצד ייתכן לגבי ציווי

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את הברייתא שהובאה לעיל – „תניא איסי בן יהודא“ – שבה נאמר ש„משוקדים“ – „אין לו הכרע“, שהרי, לכאורה:

כיצד ייתכן לומר, שהתורה קובעת הלכה באופן ש„אין לו הכרע“, כך שיתעורר ספק, ושלא יידעו כיצד לקיים את המצוה²²!

בארבעת הפסוקים (המוזכרים לפני כן בסעיף א) „שאת .. מחר ארור וקם“ – חשוב מקומה של המלה רק לצורך הבנת משמעות הפסוק, אך בפסוק „משוקדים“ הרי זהו ציווי לגבי אופן עשיית המנורה²³.

הכרחי אפוא לומר, לכאורה, שבמושג „אין לו הכרע“, אין הכוונה שמלכתחילה לא הכריעה התורה בענין זה, כי בודאי אמרה התורה באופן ברור כיצד לעשות את המנורה, וכך אכן עשה משה רבינו בפועל, אלא,

20) ואינו דומה לדברי הכס"מ (מהר"ק), דשם מוזכר לעשות שניהם מחמת הספק, ומספיקא עבדינן כולהו משוקדים“.

21) ודוחק לומר דנלמד מברייתא דמלאכת המשכן שהובאה בהערה 19.

22) אפילו לא ביאור בתוסבע"פ (שה"ל צ"ל קבלה בזה וכו').

23) ודוחק גדול לתרץ שזהו מפני שלפועל המנורה, בעשית מעצמה" (תנחומא בהעלותך ג (ועוד). פרש"י פרשתנו כה, לא).

ווערן דורך משיח צדקנו, „ובנה מקדש במקומו“, וע"פ דברי הרמב"ם⁵, „הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם, אנשים ונשים כמקדש המדבר“, איז מובן אז אזוי איז דאָס אויך בנוגע צום בית שלישי, אז יעדער איד וועט זיך אין דעם משתתף זיין ע"י נדבותיו, אנשים נשים, ויש לומר – אויך טף (ווי ס'איז געווען בנדבת המשכן).

(משיחות לילות ד', ה', ו' ושבת קודש פ' חרומה תשנ"ב)

6) ל' הרמב"ם שם ספ"א.

7) הל' ביהב"ח פ"א ה"ב.

בדורנו זה – הזור האחרון בגלות דוד הראשון של גאולה – לאחר שסיימו הכל. וצריך להיות רק קבלת פני משיח צדקנו בפועל – ודאי שהקב"ה מברך כל יהודי בעשירות בזה בגשמיות וברוחניות. עד באופן (כשם שהי' ב"ימי צאתך מארץ מצרים" כך גם עתה "אראנו נפלאות") ש"אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים"⁶...

כדי... לנצל את העשירות ("זהב כסף ונחושת וגו'") בשביל לעשות מביתו הפרטי משכן ומקדש לה' (ושכנתי בתוכם בתוך כל אחד ואחד), כולל – גם ע"י נתינה לצדקה לבנות בית הכנסת ובית המדרש כפשוטו, "מקדש מעט"⁷.

ועוד והוא העיקר – בענין שהזמן גרמא – בניית בית המקדש השלישי בפשטות ממש:

לאחרי כל הפירושים בפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כולל הפירוש "בתוך כל א' וא'" – הרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, לכל לראש הפירוש בזה בנוגע להלכה למעשה – שעל בניי מוטל החיוב לבנות את בית במקדש.

ובנוגע אלינו הכוונה – לבנות את בית המקדש השלישי, בפשטות ממש, כפס"ד הרמב"ם⁵ שיבנה ע"י משיח צדקנו. "ובנה מקדש במקומו"⁶, וע"פ דברי הרמב"ם "הכל חייבים לבנות ולסעד בעצמן ובממונם, אנשים ונשים כמקדש המדבר", מובן שכך הוא גם בנוגע לבית השלישי, שכל יהודי ישתתף בזה ע"י נדבותיו, אנשים נשים, ויש לומר – גם טף (כפי שהי' בנדבת המשכן).

הוספה

בשורת הגאולה

פז.

בדורנו זה – דער דור האחרון אין גלות און דור הראשון פון גאולה – לאחרי וואָס מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט, און עס דאַרף נאָר זיין קבלת פני משיח צדקנו בפועל – איז זיכער אַז דער אויבערשטער בענטשט יעדער איד מיט עשירות בזהב בגשמיות וברוחניות, ביז באופן (ווי ס'איז געווען „כימי צאתך מארץ מצרים“ אַזוי איז אויך איצטער „אראנו נפלאות“) – אַז „אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים“..

בכדי . . . צו אויסנוצן די עשירות (,זהב וכסף ונחושת וגו'“) אויף מאַכן פון דער אייגענער שטוב אַ משכן ומקדש לה' (ושכנתי בתוכם בתוך כל א' וא'), כולל – אויך דורך געבן צדקה אויף אויפבויען אַ בית הכנסת ובית המדרש כפשוטו, „מקדש מעט“.

ועוד והוא העיקר – בענין שהזמן גרמא – אויפבויען דעם בית המקדש השלישי בפשטות ממש:

לאחרי כל הפירושים אין דעם פסוק „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם“, כולל דעם פירוש „בתוך כל א' וא'“ – איז דאָך אין מקרא יוצא מידי פשוטו, לכל לראש איז דער פירוש בזה בנוגע להלכה למעשה – אַז אידן האָבן דעם חיוב צו אויפבויען דעם בית המקדש.

ובנוגע אלינו מיינט עס – צו אויפבויען דעם בית המקדש השלישי, בפשטות ממש, כפס"ד הרמב"ם אַז דאָס וועט אויפגעבויט

(1) מיכה ז, טו.

(2) בכורות ה, ב. וכי' בתנחומא בשלח כה. הובא בפרש"י בא יג, יג (וראה לקר"ש

חט"ז ע' 253 הערה 20).

(3) יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

(4) שבת סג, א. ושי"ג.

(5) ה' מלכים רפ"א ובסופו. וראה לקר"ש ח"ח ע' 418 ואילך. ושי"ג.

לקוטי תרומה שיחות

ה. כיצד התעוררו מחלוקות אודות מצוות שקוימו ברציפות?

ידוע הדיון אודות המצוות שקוימו תמיד, מתקופת משה רבינו – כיצד התעוררו ספקות ומחלוקות לגבי אופן קיומן?³³

מהדוגמאות המפורסמות לכך, המחלוקת בין רש"י לבין רבינו תם לגבי תפילין, שהרי, לכאורה, כיצד תיתכן בכך מחלוקת, הרי ניתן וצריך לברר זאת בקלות על ידי עיון בתפילין של אבותיהם ובדיקה אם הם מסודרים לפי דעה זו או אחרת!?

וידוע ההסבר לכך³⁴, שהמחלוקת לא התחילה בתקופתם של רש"י ורבינו תם, אלא שתי שיטות אלו היו קיימות גם בדורות שלפניהם, ובהתאם לשיטות אלו היו גם שני סוגים של תפילין בפועל.

אך השאלה עומדת בעינה: כיון שישראל מניחים תפילין מתקופת משה רבינו³⁵, הרי צריכה להיות, לכאורה, מסורת מאב לבנו וכו' בענין זה מאז דורו של משה, וכיצד נוצרה מחלוקת אפילו בתקופה הקדומה ביותר?

כך גם קיימת שאלה לגבי המחלוקת בין בית שמאי לבין בית הלל³⁶ אודות הציצית – „כמה חוטין הוא נותן“ – מה היתה המסורה, שלפיה קיימו ישראל את מצוות ציצית מתקופת משה רבינו והלאה, ללא הפסקה?

בלימוד מס' מדות היא כדי לידע איך לבנות מקדש הג' – ובפרט שאו לכאורה לא שייך ספק בזה, וכמחז"ל (יומא ה, ב – בכגון דא), אהרן .. ומשה עמיהם. וראה תו"ט (בהקדמתו למס' מדות): כשנוכח לבנות בנין העתיד יגלה הקב"ה עניניו כו'.

33) נ"ד קושיית הירושלמי (שבת פ"ט ה"א. פסחים פ"ו 39) שהיא בהא דנתעלמה הלכה מבני בתירא אם פסח דוחה שבת – והלא א"א לשני שביעית שלא חל י"ד להיות בשבת [והת' כד, ליתן גדולה להלל] – צ"ע לכאורה, שהרי זה ש,נעלם ונשכח מכל ישראל (קה"ע שם) איך נעשה הפסח בפעם שלפניו – הוא נס יוצא מגדר הטבע לגמרי, והרבה דרכים למקום ליתן גדולה להלל. – נת' בהתעוררות, ובארוכה בשיחות י"א ניסן ואחשי"פ תשל"ז].

34) ראה שו"ת מן השמים סי'ג (ובהערות הדי"ד מרגליות שם). אית היום ושלוש ה' תפילין סל"ד סק"ב ואילך. תו"ש מילואים לפ' בא (כרך י"ב) סמ"ד. ושי"ג.

35) אלא ש"א שלא נתחייבו בתפילין במדבר (נסמן בתו"ש שם סי' מ – ע' רמ"ט).

36) מנחות מא, ב.

שיחות תרומה

ועוד דוגמאות מעין אלו.

אך בכל האפשרויות ליישוב הספקות לגבי המחלוקות שלעיל³⁷, אי אפשר ליישב את השאלה בעניננו לגבי המנורה: המנורה שעשה משה, אשר היתה בתבנית „אשר³⁸ אתה מראה בהר“³⁹, הרי היתה קיימת במשך מאות השנים של הבית הראשון³⁹, כך שראו וידעו בדיוק את צורת המנורה, וכאמור, לא מצאנו בשום מקום שהתעורר בכך ספק, אפילו בתקופת גלות בבל.

1. אין ספק בהלכה לגבי צורת המנורה

ויש לומר, שההסבר לכך הוא, ש„היא הנותנת“:

שתי השאלות שצוינו לעיל בענין „אין לו הכרע“ – (א) כיצד ייתכן שציווי ה' לגבי המנורה יובע באופן המאפשר ספק כיצד לקיימו הלכה למעשה? (ב) והרי ניתן היה לברר ספק זה על פי המנורה שעשה משה –

מחייבות לומר, שלמעשה היתה מגורת משה באופן ש„הכל משוקדים“ מצד הדין וההלכה (מסיבה המבוארת להלן בסעיף ז'), ולא מפני הספק ולהומרא.

ובמושג „אין לו הכרע“ אין הכוונה לספק לגבי ההלכה, אילו חלקים במנורה הם „משוקדים“, אלא רק לגבי פירוש הפסוקים,

37) וראה הנסמן בסוף הערה 33.

38) פרשתנו כה, מ. וישם: טו: ככל אשר אני מראה אותך גו' ואת תבנית כל כליו. ולהעיר מפרש"י שם: וכן תעשו – לדורות .. ומנורה .. שעשה שלמה כתבנית אלו (וברמב"ן שם פליג. וראה השק"ט במפרשים שם. וראה לקר"ש חכ"א ע' 170 הערה 46. ואבי"ג).

39) שמוה מובן, שגם את"ל שבי"ד לאחרי זמן משה יכול לחלוק על פס"ד של (בי"ד) משה בדבר התלי בלימוד באחת מן המדות שהתורה נדרשת בה – כדמשמע מפסק הרמב"ם (הל' ממרים פ"ב ה"א) שבוה אין צריך בי"ד גדול מחבדו בתכמה ובמנין (ראה שם ה"ב. וראה במפרשי שם), ומקורו ממחז"ל (ר"ה כה, ריש ע"ב), שקל הכתוב שלשה .. כמשה בדורו. וראה סדר הדורות (ד"א תקל) הסיפור דר"ת ומשה (בנוגע לתפילין) ש,אמר משה טעית" (ע"ש באורך) –

מ"ג, במנורה של משה שנעשית בתבנית שנתראת בהר כו', מובן שלא שייך לשנות כו'.

39) דהעשר מנורות שעשה שלמה (דה"ב ד, ז) היו בהוספה למנורה של משה (ראה מנחות צה, ב ואילך. ברייתא דמלאכת המשכן שם. ונודר).

ודוקא לפי זה מובן שפסוק זה הוא בדיוק כארבעת הפסוקים האחרים⁴⁰, המובאים בברייתא שצויינה לעיל בסעיף ד'. הספק הוא בהבנת הפסוק, אם המלה „משוקדים“ מתייחסת כלפי מעלה או כלפי מטה, אך ברור שלמעשה נעשתה המנורה באופן ש„הכל משוקדים“.

מכך יוצא, שפסק הרמב"ם „הכל משוקדים“ אינו תוצאה של הספק, „אין לו הכרע“, אשר נוצר בתקופה כלשהי, ובעקבותיו יש להחמיר, אלא זוהי ההלכה הקבועה. והמקור לפסק זה הוא מ„אין לו הכרע“, המחייב לומר ש„הכל משוקדים“, כדלעיל.

ז. „משוקדים“ – תיאור אופן העשיה

ההסבר לכך הוא:

הענין של „משוקדים“ איננו חלק מפרטי דיני צורת המנורה, שצריכות להיות „בליטות“^{40*} על גבי הגביעים וכו' בצורה של „שקדים“⁴¹, כפי שצריכים, למשל, להיות במנורה גביעים כפתורים ופרחים, אלא, כפי שמדייק הרמב"ם בלשונו: „הכל משוקדים כמו שקדים בעשיותן“ – הלכה זו היא פרט באופן עשיית המנורה. כפי שמבאר הרמב"ם בפירושו המשניות^{41*}: „משוקדים .. מלאכה ידועה אצל אומני הנחות, שהן מכין בפטיש... כולו שקדים שקדים והוא מעשה מפורסם אין צריך לבאר“.

כלומר: כיון שהגביעים וכדומה היו למען נוי המנורה, כדברי רש"י⁴², „לא היו בה אלא

לנוי“, לכן צייתה התורה שהם ייעשו באופן של „משוקדים“, וזוהו מעשה אומנות המביא לידי כך שצורת הגביע וכדומה תהיה במירב הנוי והיופי.

מכך מובן, שלאחר שהתורה אומרת ש„נוי“ המנורה דורש מעשה אומנות באופן של „משוקדים“, אין מקום להבדיל באותה המנורה בין הגביעים לבין הכפתורים והפרחים. ברור, שכל חלקי המנורה⁴³ צריכים להיעשות באופן אומנותי זה.

ובכך שהתורה מציינת זאת רק לגבי פרט אחד של המנורה – רק לגבי הגביעים, או רק לגבי הכפתורים והפרחים – אין הכוונה להוציא את הפרטים האחרים, אלא, להיפך: פסוק זה בא ללמד מפרט זה על הפרטים האחרים, כמצוי במקומות אחרים.

או באופן שונה מעט:

כיון ש„משוקדים“ הוא פרט ב„נוי“ המנורה, הרי במילא חלה החובה לעשות את המנורה באופן של „משוקדים“, לא רק מפני ציווי מפורש על כך, אלא אף מפני הציווי הכללי של זה⁴⁴ אִלִּי וְאֹנְהוּ – דיו נאה וכו', ציווי של „כל חלב לה“⁴⁵, כפי שמסביר הרמב"ם⁴⁶, ש„כל דבר שהוא לשם האִל הטוב“, צריך להיעשות „מן היפה המשובח ביותר...מן הגאה והטוב“⁴⁷, ועל־אחת־כמה וכו' בענייננו, כאשר מדובר על כלי המקדש.

כלומר: בחובה של „משוקדים“ יש שני דינים: א) החובה של „משוקדים“ כציווי ופרט במנורה – וציווי זה בפסוק מוסב במפורש⁴⁸ רק לגבי הגביעים, או רק לגבי הכפתורים והפרחים, באופן ש„אין לו הכרע“. ב) כחלק מן

הציווי הכללי של „ואנוהו“, „כל חלב לה“ – שמציווי זה חלה החובה של „משוקדים“ על הגביעים, על הכפתורים ועל הפרחים בשווה – „הכל משוקדים“⁴⁹.

לפי זה מובן מדוע הענין ש„משוקדים“ – „אין לו הכרע“ מביע ספק רק לגבי פירוש הפסוקים, אך אין לכך השלכה לגבי הלכה למעשה, כי בכל אופן חל הדיון של „משוקדים“ על כל פרטי המנורה.

אף לפי האופן השני שצויין לעיל, שלפיו יש בכל זאת, לכאורה⁴⁹, השלכה לגבי הלכה למעשה – אם הפרט של „משוקדים“ הוא דין לעיטובא, משום ציווי מפורש על כך בענין המנורה, או שזוהו רק פרט של מלכתחילה⁵⁰,

(49) ראה הערה הבאה.

(50) „הרוצה לזכות עצמו כו'“ (רמב"ם שם). – ועפ"י הכפתורים ופרחים דששת הקנים שבדאי לא נאמר בהם „משוקדים“ (כניל סעיף ב) אינם מעכבים בדיעבד. ומסתמת ל' הרמב"ם, והכל משוקדים משמע שדין אחד לכולם.

משום „זה אִלִּי וְאֹנְהוּ“, „כל חלב לה“ – בכל זאת, אי אפשר היה לברר על פי מנורת משה את הענין של „אין לו הכרע“ לגבי פירוש הפסוק, כי אי אפשר היה לדעת אילו חלקים נעשו „משוקדים“ מפני הציווי בפסוק על המנורה, ואילו נעשו כך מפני הציווי הכללי.

וכך מתורצת מאליה שאלת ה„משנה למלך“, על כך שהרמב"ם אומר „הכל משוקדים“ גם לגבי ששת הקנים, למרות שלגביהם אין שום ספק, כי הטעם לכך ש„הכל משוקדים“ אינו נובע מן הספק, אלא שהענין של „משוקדים“ חל כחובה על „הכל“, על כל פרטי המנורה, ולכן הוא חל הן על הקנה האמצעי והן על ששת הקנים – שכולם צריכים להיעשות דוקא באופן של „ואנוהו“, „מן היפה המשובח ביותר .. מן הגאה והטוב“.

(משיחות ש"פ מסו"מ תשמ"ב)

ואולי י"ל להיפך (ודלא ככפנים) – שלהרמב"ם הדין „משוקדים“ (וגם המפורש במנורה) אינו לעיטובא.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ייה"ר שעי קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לְעוֹלָם וָעֶד

(43) ובהו יומתק מ"ש במפרשים הג"ל (הערה 6, 19) דמצד הסברא צ"ל הכל בשווה.

(44) בשל טו, ב. שבת קלג, ב. וצעיג שלא הביאו הרמב"ם. וידועה השק"ש אם הוא חיוב דאורייתא או רק דרבנן – ראה שדי"ח כללים מע' זי"ז כלל יב. אנציקלופדי' תלמודית ערך הדור מצוה (ע' ערביג). ושי"ח. וראה לקו"ש חכ"ז ע' 10 סוסיג ואילך ובהערות שם.

(45) ויקרא ג, טז.

(46) סוף הל' איסורי מנחה.

(47) ומפשוט ל' הרמב"ם משמע שהוא דין דאורייתא.

(48) ולהעיר מסהמ"צ להרמב"ם שרש ב' (ע"ד הפרטים במצות, וראהב לרעך כמ"ך וכיו"ב), ואכ"מ.

(40) וראה גלויני השי"ם (להר"י ענגל) יומא נב, א – שציון לכמה מקומות שבי"ם דנסתפקו במקרא אי קאי אלפניו או אלאחריו.

(40*) ראה פיה"מ להרמב"ם שחובה לקמן בפנים. פי' הרי"א בן הרמב"ם עה"ת ורשב"ם פרשתנו כאן (לג).

(41) כ"ה לדעת הרמב"ם שכו', כמו שקדים (וכן בפיה"מ שם). ועד"ו בראב"ע כאן בשם הגאון (הר"ס), כדמות שקדים. וראה הנסמך בהערה הקודמת. הדי"ק בס' השרשים (ע' שקד). ועוד.

– אבל בפרש"י עה"ת כאן, כתרומתו מצויירם היו כו'.

וראה לקו"ש ח"א ע' 143.

(41*) מנחות ספ"ג.

(42) פרשתנו (כה, לא) בנוגע לגביעים – וכש"כ הכפתורים ופרחים.